

Janusz Sewerniak

Szkoła Główna Turystyki i Rekreacji w Warszawie

OPERACYJNY PROGRAM ROZWOJU TURYSTYKI W POWIECIE GOLUBSKO-DOBRZYŃSKIM

Streszczenie

Celem rozważań jest identyfikacja i ocena możliwości rozwoju turystyki w powiecie golubsko-dobrzyńskim. Na podstawie przeprowadzonych badań określono koncepcję zagospodarowania turystycznego w formie operacyjnego programu rozwoju turystyki.

Opisane zostały: rodzaj planowanego przedsięwzięcia, założenia programowe, lokalizację i ogólną charakterystykę obszaru, opis projektu, planowane elementy obsługi, charakterystykę proponowanego produktu turystycznego oraz planowane wykorzystanie obiektu.

Główną metodą badawczą były badania terenowe. Dotyczyły one oceny atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej obiektów przestrzennych pod kątem możliwości rozwoju funkcji turystycznej rozpatrywanego obszaru. Wynikiem badań jest opis konkretnych miejsc i obiektów obsługi turystyki, co ma istotne znaczenie praktyczne. Do implikacji teoretycznych należy wskazanie metody oceny uwarunkowań rozwoju turystyki i sposobów zagospodarowania turystycznego jednostki przestrzennej, którym jest powiat.

Słowa kluczowe: operacyjny program rozwoju turystyki, powiat golubsko-dobrzyński.

Wstęp

W literaturze podkreśla się, że najważniejszą podstawą określenia atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej obiektów przestrzennych (gmin) jest rozwój funkcji turystycznej (Rapacz 2000, s. 93). Jednocześnie podkreślono, że jest to jedno z najważniejszych uwarunkowań decydujących o decyzjach władz samorządowych zmierzających do aktywizacji obszarów przez rozwój turystyki. Podobne stanowisko przedstawili Kornak (1997) i Gordon (1998) opisując sposoby gospodarki w regionach, gminach i miejscowościach turystycznych. Należy podkreślić, że istotną rolę w tej dziedzinie odgrywają działania w trybie partnerstwa publiczno-prywatnego na rzecz rozwoju gospodarki turystycznej gmin (Szwichtenberg 2007).

Wychodząc z powyższego założenia w niniejszym artykule podjęto próbę oceny atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej wybranych gmin w powiecie golubsko-dobrzyńskim, a w szczególności przedstawienia operacyjnego programu rozwoju turystyki na tym obszarze.

Gospodarka turystyczna w powiecie golubsko-dobrzyńskim stanowi przedmiot stosunkowo niewielu opracowań naukowych i planistycznych. Z diagnozy stanu turystyki wynika

jednak, że jest to obszar o atrakcyjnych walorach turystycznych, tak przyrodniczych, jak i kulturowych¹. Należy podkreślić, że obszar powiatu golubsko-dobrzyńskiego pretenduje do grupy markowych produktów turystycznych ze względu na występowanie różnych form agroturystyki, ekoturystyki, turystyki na obszarach chronionych oraz atrakcjami związanymi z życiem wsi, kulturą ludową i tradycjami (Kurek 2007, s. 364-365).

Na powyższym tle opracowano *Strategię zrównoważonego rozwoju turystyki*² tego obszaru, a do najważniejszych celów strategicznych zaliczono:

- kompleksowe zagospodarowanie szlaku wodnego Drwęcy,
- lokalizację obiektów obsługi form rekreacyjnych i rekreacyjno-sportowych oraz turystyki specjalistycznej,
- lokalizację ośrodków wypoczynku świątecznego,
- wprowadzanie obiektów agroturystyki,
- kompleksowe zagospodarowanie tras drogowych (w tym przede wszystkim głównych dróg tranzytu turystycznego),
- zahamowanie dalszego rozwoju obiektów czasowo-wypoczynkowych z jednoczesnym podjęciem odpowiednich działań restrukturyzacyjnych w stosunku do istniejących ośrodków,
- rozwój budownictwa lotniskowego.

Z punktu widzenia rozwoju gospodarki turystycznej istotne znaczenie odgrywa operacyjny program rozwoju turystyki³, który podzielić można na dwie zasadnicze części:

- proponowane operacyjne działania restrukturyzacyjne i modernizacyjne dotyczące istniejących elementów zagospodarowania turystycznego,
- propozycje konkretnych działań operacyjnych dotyczących zarówno budowy nowych elementów zagospodarowania turystycznego, jak również innych działań operacyjnych itp.

Proponowane operacyjne działania restrukturyzacyjne i modernizacyjne dotyczące istniejących elementów zagospodarowania turystycznego przedstawiono w zbiorczych zestawieniach tabelarycznych opracowanych dla poszczególnych gmin. Proponowane działania operacyjne odnoszą się do każdego z istniejących elementów zagospodarowania turystycznego (wydzielona jednostka przestrzenna: obiekt lotniskowy, hotel, ośrodek wypoczynkowy). Do proponowanych działań operacyjnych dotyczących istniejących elementów zagospodarowania turystycznego należą:

- restrukturyzacja istniejącego zagospodarowania turystycznego wraz z wprowadzaniem nowych – uzupełniających elementów infrastruktury turystycznej,

¹ Owsiak J., Sewerniak J., *Stan gospodarki turystycznej w powiecie golubsko-dobrzyńskim*, Instytut Turystyki Zakład Infrastruktury i Gospodarki Przestrzennej w Toruniu, Toruń 2003. Praca wykonana w ramach Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu, Usługa B. Konsultacje: prof. dr hab. Leon Andrzejewski.

² Owsiak J., Sewerniak J., *Strategia zrównoważonego rozwoju turystyki w powiecie golubsko-dobrzyńskim*, Instytut Turystyki Zakład Infrastruktury i Gospodarki Przestrzennej w Toruniu, Toruń 2003. Praca wykonana w ramach Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu, Usługa C. Konsultacje: prof. dr hab. Leon Andrzejewski

³ Owsiak J., Sewerniak J., *Operacyjny program rozwoju turystyki w powiecie golubsko-dobrzyńskim*, Instytut Turystyki Zakład Infrastruktury i Gospodarki Przestrzennej w Toruniu, Toruń 2003. Praca wykonana w ramach Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu, Usługa C. Konsultacje: prof. dr hab. Leon Andrzejewski.

- ekologizacja istniejącego zagospodarowania i użytkowania turystycznego, propozycje zmiany form użytkowania turystycznego w kierunku rozwoju form przyjaznych środowisku,
- zmiany w planach zagospodarowania przestrzennego gmin i w opracowaniach studialnych związanych z zagospodarowaniem turystycznym,
- zmiany pojemności turystycznej poszczególnych obiektów.

Niniejszy program składa się z dwóch części:

- komentarza dotyczącego listy przedsięwzięć i inwestycji turystycznych pod kątem wyboru priorytetów inwestycyjnych dla poszczególnych gmin powiatu. Celem tego komentarza jest uzasadnienie wyboru inwestycji priorytetowych i rekomendowanie ich władzom samorządowym w poszczególnych gminach dla podjęcia dalszych działań w celu realizacji przede wszystkim inwestycji i przedsięwzięć priorytetowych. W szczególności są to działania promocyjne podejmowane w celu pozyskania odpowiednich inwestorów i środków finansowych na realizację. Środki finansowe związane z poszczególnymi przedsięwzięciami i inwestycjami turystycznymi podzielono umownie na trzy grupy: środki budżetowe gmin, środki finansowe inwestorów oraz środki pomocowe Unii Europejskiej;
- szczegółowej charakterystyki wybranych, priorytetowych inwestycji i przedsięwzięć turystycznych dla poszczególnych gmin powiatu. Charakterystyka ta ma na celu przedstawienie szczegółowego opisu planowanych inwestycji i przedsięwzięć w celu określenia przybliżonych kosztów inwestycji i ich zakresu potencjalnym inwestorom.

Ważnym celem rozważań jest określenie tych z zaproponowanych elementów programu rozwoju turystyki w powiecie golubsko-dobrzyńskim, które zostały zrealizowane, a które nie. Odpowiada to na pytanie: co się zmieniło przez 10 lat w odniesieniu do wyjściowego stanu gospodarki turystycznej. W tym świetle analiza przedmiotowego *Operacyjnego programu rozwoju turystyki* stanowi próbę aktualnej oceny atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej w powiecie.

Priorytetowe przedsięwzięcia i inwestycje turystyczne w poszczególnych gminach powiatu golubsko-dobrzyńskiego

W tabeli 1 przedstawiono liczbę istniejących i planowanych elementów zagospodarowania turystycznego w układzie gminnym. Należy podkreślić, że w zestawieniu nie uwzględniono licznej grupy obiektów będących w trakcie realizacji, zgodnie z zapisami w odpowiednich planach zagospodarowania przestrzennego. Są to dla przykładu obiekty zabudowy letniskowej obecnie realizowane zgodnie z zapisami planów na wyznaczonych w planach obszarach.

Tabela 1

Istniejące i planowane elementy zagospodarowania turystycznego w powiecie golubsko-dobrzyńskim

Lp.	Jednostka administracyjna	Liczba elementów zagospodarowania turystycznego		
		Istniejących	projektowanych w planach	proponowanych do planów
1.	Ciechocin	27	5	10
2.	Golub-Dobrzyń (gmina)	31	15	13
3.	Golub-Dobrzyń (miasto)	4	1	2
4.	Kowalewo Pom.	15	8	4
5.	Radomin	8	7	5
6.	Zbójno	-	2	20
	POWIAT	85	38	54

Źródło: opracowanie własne.

Z tabeli 1 wynika, że na terenie powiatu golubsko-dobrzyńskiego projektuje się w planach zagospodarowania przestrzennego 38 obiektów, a ponadto proponowane są 54 nowe elementy zagospodarowania turystycznego. Należy podkreślić przy tym, że w przypadku budownictwa letniskowego jako obiekt przyjęto zespół (obszar) projektowanych domków letniskowych. W obu ww. grupach obiektów wyróżnić można szereg zróżnicowanych funkcjonalnie i programowo obiektów, urządzeń i terenów przeznaczonych do zagospodarowania turystycznego (por. tabela 2). Zakłada się, że docelowo zrealizowane zostaną wszystkie wymienione obiekty, co warunkuje powodzenie strategii rozwoju turystyki w powiecie. Jako priorytetowe uznano obiekty, które mają szczególne znaczenie dla rozwoju turystyki w powiecie. Znaczenie to wynika bądź z wprowadzania nowych elementów obsługi ruchu turystycznego, bądź uzupełnienia sieci obiektów istniejących.

Tabela 2

Grupy rodzajowe planowanych elementów zagospodarowania turystycznego w powiecie golubsko-dobrzyńskim oraz przedsięwzięcia priorytetowe (podkreślone)

Lp.	Rodzaj obiektu	Miejscowości wg jednostek administracyjnych
1.	zabudowa letniskowa	Ciechocin: Ciechocin, Elgiszewo, Nowa Wieś Golub-Dobrzyń (gmina): Białkowo, Kujawa, Lisewo Handlowy Młyn, Lisewo Młyn, Strachówko, Zawada Kowalewo Pom. (miasto i gmina): Nowy Dwór, Pruska Łąka Radomin: Płonko, Rodzone, Smulniki Zbójno: Rembiocha, Wojnowo

Lp.	Rodzaj obiektu	Miejscowości wg jednostek administracyjnych
2.	zabudowa letniskowa w formie rezydencji letniskowych	Ciechocin: Jesionka, Rudaw Golub-Dobrzyń (gmina): Owieczkowo – Galczewko, Plebanka Radomin: Płonko, Smulniki Zbójno: Wojnowo, Zbójno
3.	adaptacja istniejącej zabudowy wiejskiej na cele letniskowe	Ciechocin: Elgiszewo, Gapa, Nowa Wieś Kowalewo Pom. (miasto i gmina): Szewa
4.	ogólnodostępne urządzenia rekreacyjne, ośrodek wypoczynku świątecznego, w tym plaża, kąpielisko, miejsca piknikowe	Ciechocin: Ciechocin Golub-Dobrzyń (miasto) Golub-Dobrzyń (gmina): Lisewo, Pasięka Kowalewo Pom. (miasto i gmina): Mlewo Zbójno: Zbójno
5.	hotel	Golub-Dobrzyń (miasto)
6.	motel	Golub-Dobrzyń (gmina): Owieczkowo – Galczewko Kowalewo Pom. (miasto i gmina): Frydrychowo, Elzanowo Radomin: Bocheniec
7.	centrum obsługi turystyki	Ciechocin: Nowa Wieś Golub-Dobrzyń (miasto)
8.	obiekty agroturystyczne (pokoje gościnne)	Kowalewo Pom. (miasto i gmina): Borek Radomin: Płonko, Pionne Zbójno: Ciepień, Rembiocha, Róże, Rudusk, Sitno
9.	pole namiotowe	Ciechocin: Nowa Wieś Golub-Dobrzyń (gmina): Białkowo, Pasięka
10.	punkty początkowe spływów wodnych tratwami na Drwęcy	Golub-Dobrzyń (miasto): Golub-Dobrzyń Golub-Dobrzyń (gmina): Olszówka
11.	ośrodek turystyki przyrodniczej	Ciechocin: Topielec
12.	pensjonat	Zbójno: Imbirkowo
13.	schroniska dla pielgrzymów	Zbójno: Obory, Sitno, Wielgie
14.	punkty obsługi turystyki wodnej: miejsce do wodowania kajaków, miejsca odpoczynkowe dla wędrowców kajakowych	Ciechocin: Elgiszewo Golub-Dobrzyń (miasto) Golub-Dobrzyń (gmina): Lisewo Młyn (Lisak)
15.	ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowy	Zbójno: Zbójno
16.	stacja rycerska	Golub-Dobrzyń (miasto)
17.	ośrodki i bazy turystyki konnej, ośrodki jeździeckie	Ciechocin: Elgiszewo Golub-Dobrzyń (gmina): Gajewo, Hamer, Józefat, Kujawa, Paliwodziczna, Sokolowo Kowalewo Pom. (miasto i gmina): Strębacznno Radomin: Rodzone Zbójno: Róże
18.	kemping	Golub-Dobrzyń (gmina): Lisewo
19.	schronisko młodzieżowe	Zbójno: Zbójno
20.	rybaczówki, ośrodki wędkarskie	Golub-Dobrzyń (gmina): Gajewo, Hamer (Kołat), Owieczkowo, Skępska Struga, Zawada Kowalewo Pom. (miasto i gmina): Borek Radomin: Rodzone Zbójno: Ciepień, Klonowo, Kopanina, Przysań, Rudusk

Źródło: jak w tabeli 1.

Wymienione inwestycje i przedsięwzięcia turystyczne mogą być realizowane przez różne podmioty z wykorzystaniem zróżnicowanych środków finansowych. Można tu wyróżnić inwestycje:

- realizowane przez inwestorów opierających się na własnym kapitale, co dotyczy w szczególności takich inwestycji, jak: obiekty agroturystyczne, pensjonaty, zabudowa letniskowa;
- inwestycje i przedsięwzięcia turystyczne realizowane przez inwestorów z udziałem gmin (np. konieczność wprowadzenia przez gminę uzbrojenia terenu, budowa oczyszczalni ścieków, budowa dróg dojazdowych, dzierżawa terenu gminnego na cele turystyczne itp.);
- inwestycje i przedsięwzięcia turystyczne realizowane przez inwestorów zewnętrznych, głównie z wykorzystaniem środków pomocowych Unii Europejskiej.

Szczegółowa charakterystyka wybranych priorytetowych inwestycji i przedsięwzięć turystycznych w powiecie golubsko-dobrzyńskim

Szczegółowa charakterystyka priorytetowych inwestycji i przedsięwzięć turystycznych w powiecie golubsko-dobrzyńskim dotyczy obiektów wyróżnionych w tabeli 2 (nazwy podkreślone) i obejmuje takie cechy, jak: założenia programowe, lokalizacja – ogólna charakterystyka terenu, opis projektu, elementy obsługi, charakterystyka proponowanego produktu turystycznego i planowane wykorzystanie. Zestawienie ujęto w odniesieniu do poszczególnych gmin w powiecie golubsko-dobrzyńskim.

Projektowana lokalizacja zabudowy letniskowej dotyczy działek o dużej powierzchni. Na rynku turystycznym istnieje coraz większe zapotrzebowanie na takie działki. Mają one w wielu przypadkach charakter zabudowy rezydencjonalnej. Z tego względu związany jest z tym szczególnie wysoki stopień zagospodarowania turystycznego w otoczeniu oferowanych działek, a w wielu przypadkach przewidywane jest ich wykorzystanie całoroczne (por. tabela 3) z własną oczyszczalnią ścieków i ujęciem wody pitnej (studnia głębinowa).

Należy podkreślić, że projektowane zagospodarowanie otoczenia miejscowości Nowa Wieś nawiązuje pod względem funkcjonalnym do obszarów przeznaczonych do zabudowy letniskowej w miejscowości Wojnowo w gminie Zbójno, w której preferowany jest jednak wyższy standard zabudowy (por. tabela 9).

Obiekty o charakterze edukacyjno-przyrodniczym, którymi są ośrodki turystyki przyrodniczej nawiązują bezpośrednio do ekoturystyki, turystyki na obszarach chronionych oraz atrakcji związanych z życiem wsi. Obiekty te stanowią element szczególnego zainteresowania młodzieży i wspomagane są z wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, z udziałem środków pomocowych Unii Europejskiej. Na ten cel przeznaczone są specjalne środki finansowe na budowę obiektów całorocznych oraz sal wystawowych (ekspozycyjno-poglądowa). Dodatkowym uzupełnieniem zagospodarowania są przyrodnicze plansze tematyczne i tablice informacyjne.

Tabela 3**Priorytetowe inwestycje i przedsięwzięcia turystyczne w miejscowości Nowa Wieś w gminie Ciechocin**

Miejscowość	Nowa Wieś, gmina Ciechocin.
Przedsięwzięcie	Zabudowa letniskowa.
Założenia programowe	60 obiektów letniskowych – inwestorzy prywatni z całej Polski. W gestii zarządu gminy: modernizacja oraz budowa drogi dojazdowej. W gestii zarządcy: budowa zbiorczej oczyszczalni ścieków i ujęcia wody pitnej (studnia głębinowa).
Lokalizacja. Ogólna charakterystyka terenu	Obszar o powierzchni około 12 ha położony na lewym (południowym) brzegu Drwęcy. Urozmaicona rzeźba terenu. Gleby o niewielkiej przydatności do użytkowania turystycznego. W sąsiedztwie występują tereny zalesione. W sąsiedztwie istniejące obiekty zabudowy letniskowej (Ciechocin, tab. 2, poz. nr 3) oraz planowana zabudowa w formie centrum obsługi turystyki.
Opis projektu	Działki letniskowe o powierzchni nie mniejszej niż 2000 m ² . Architektura nawiązująca do budownictwa regionalnego. Zieleń ozdobna. Wprowadzenie pasa zalesień od strony południowej i wschodniej – w nawiązaniu do szaty leśnej w otoczeniu rzeki. Zabudowa letniskowa w 4 odizolowanych zieleniach. Możliwość korzystania z ogólnodostępnych terenów rekreacyjnych nad jeziorem Okonińskim (plaża i kąpielisko) – po realizacji mostu dla pieszych i koni przez Drwęcę.
Elementy obsługi	Ogólnodostępne tereny rekreacyjne nad południowym brzegiem Drwęcy (plaża).
Charakterystyka proponowanego produktu turystycznego	60 działek letniskowych.
Planowane wykorzystanie	Obiekty sezonowe z możliwością wykorzystania całorocznego.

Źródło: jak w tabeli 1.

W sąsiedztwie proponowana jest lokalizacja niewielkiego pola namiotowego oraz takie elementy zagospodarowania, jak parking na samochody osobowe i autobusy (por. tabela 4). Należy podkreślić, że na obszarach chronionych występują duże możliwości edukacji przyrodniczo-kulturowej (Pisarska 2006), a ośrodki turystyki przyrodniczej ściśle powinny współdziałać z obiektami związanymi z turystyką kulturową (Rohrscheidt 2008).

Do priorytetowych inwestycji i przedsięwzięć turystycznych należą w powiecie obiekty obsługi różnych form turystyki kwalifikowanej. Na obszarze powiatu powinna powstać sieć takich zintegrowanych przestrzennie obiektów, których głównym zadaniem jest współdziałanie pod kątem obsługi poszczególnych form turystyki kwalifikowanej, w tym zwłaszcza

turystyki wodnej, konnej, pieszej. Ze względu na szeroki zakres oferowanych elementów zagospodarowania turystycznego oraz obsługi obiekty te powinny być wykorzystywane przez cały rok.

Tabela 4

Priorytetowe inwestycje i przedsięwzięcia turystyczne w miejscowości Topielec w gminie Ciechocin

Miejscowość	Topielec, gmina Ciechocin.
Przedsięwzięcie	Ośrodek turystyki przyrodniczej.
Założenia programowe	Obiekt o charakterze edukacyjno-przyrodniczym, głównie dla młodzieży. Inwestycja wspomagana z wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, z udziałem środków pomocowych Unii Europejskiej.
Lokalizacja. Ogólna charakterystyka terenu	Obiekt położony obrębie zalesionego, urozmaiconego pod względem ukształtowania terenu, w dolinie rzeki Struga Rychnowska. Występujące w otoczeniu tereny leśne charakteryzują się dużym zróżnicowaniem siedliskowym i gatunkowym. W otaczających lasach – jedno z największych skupisk danieli (jeleńki) w Polsce. Bardzo dobra dostępność komunikacyjna drogowa – od drogi Okonin – Kowalewo Pom.
Opis projektu	Ośrodek zlokalizowany w obiekcie stałym, wraz z 10 całorocznymi miejscami noclegowymi. Sala wystawowa: ekspozycyjno-poglądowa. W sąsiedztwie niewielkie pole namiotowe. Przyrodnicze plansze tematyczne i tablice informacyjne. Parking na samochody osobowe. Parking na autobusy – w sąsiedztwie drogi Okonin – Kowalewo Pom.
Elementy obsługi	Recepcja. Centrum informacyjno-promocyjne. Instruktorzy. Przewodnicy. Platforma widokowa. Dojście od ośrodka oznakowanym szlakiem.
Charakterystyka proponowanego produktu turystycznego	Zwiedzanie wystawy. Udział w imprezach o charakterze przyrodniczym. Baza wypadowa dla turystyki przyrodniczej i kwalifikowanej w obrębie doliny Drwęcy. Podglądanie przyrody. Fotosafari – obserwacja życia danieli w naturze.
Planowane wykorzystanie	Całoroczne, w formach indywidualnych i zbiorowych.

Źródło: jak w tabeli 1.

Na uwagę zasługują planowane elementy zagospodarowania, spośród których ważną rolę odgrywa stajnia i wybieg dla koni oraz teren do nauki jazdy konnej i teren dla hipoterapii (por. tabela 5).

Tabela 5**Priorytetowe inwestycje i przedsięwzięcia turystyczne w miejscowości Kujawa w gminie Golub-Dobrzyń**

Miejscowość	Kujawa, gmina Golub-Dobrzyń.
Przedsięwzięcie	Ośrodek turystyki konnej.
Założenia programowe	Ogólnodostępny obiekt całoroczny o pojemności 20 miejsc noclegowych funkcjonujący w sieci ośrodków i baz turystyki konnej powiatu golubsko-dobrzyńskiego – w nawiązaniu do projektowanej sieci szlaków turystyki konnej. Punkt wypadowy na teren doliny Drwęcy oraz sąsiadującego, rozległego kompleksu leśnego.
Lokalizacja. Ogólna charakterystyka terenu	Obiekt o powierzchni około 1 ha położony na śródleśnej polanie. Istniejące i projektowane elementy zagospodarowania turystycznego traktowane jako jedno z ważnych źródeł ruchu turystycznego koncentrują się na północnym brzegu Drwęcy (Hamer, Józefat, Sortyka). W otoczeniu brak zagrożeń dla rozwoju turystyki konnej. Atrakcyjna rzeźba terenu w dolinie Drwęcy.
Opis projektu	Proponowane elementy zagospodarowania: – całoroczny obiekt noclegowy (20 miejsc) – stajnia dla koni wraz z zapleczem gospodarczym – wybieg dla koni: ogrodzenie drewniane, – teren do nauki jazdy konnej: ogrodzenie drewniane, ławki i oświetlenie w otoczeniu, elementy zieleni, – teren dla hipoterapii: ogrodzenie drewniane, ławki i oświetlenie w otoczeniu, elementy zieleni, – teren rekreacyjny: wiata z kominkiem, ławki, plac zabaw dla dzieci, – parking na samochody osobowe
Elementy obsługi	Wykorzystanie istniejących i projektowanych ogólnodostępnych urządzeń rekreacyjnych na prawym brzegu Drwęcy.
Charakterystyka proponowanego produktu turystycznego	Pobyty wypoczynkowe. Przejazdki konne. Przejazdki bryczkami a w okresie zimowym saniami. Kuligi. Hipoterapia. Oferta skojarzona: okrężne, wielodniowe wędrówki konne w połączeniu z siecią ośrodków i baz turystyki konnej powiatu golubsko-dobrzyńskiego, w tym zwłaszcza w nawiązaniu do Golubia-Dobrzynia (turnieje rycerskie, stacja rycerska).
Planowane wykorzystanie	Obiekt całoroczny.

Źródło: jak w tabeli 1.

Centrum obsługi turystyki nad Drwęcą jest stołeczne miasto Golub-Dobrzyń, w którym koncentrują się elementy obsługi i zagospodarowania turystycznego powiatu. Miasto pełni funkcje rozrządowe ruchu turystycznego. Ze względu na położenie nad Drwęcą istotne jest zagospodarowanie i użytkowanie turystyczne i rekreacyjne rzeki. Funkcje obsługi turystycz-

nej i rekreacyjnej powinny spełniać takie elementy, jak: promenada nadrzeczna, centrum obsługi turystyki wodnej i ośrodek wypoczynku świątecznego.

Tabela 6

Priorytetowe inwestycje i przedsięwzięcia turystyczne w Golubiu-Dobrzyńiu

Miejscowość	Golub-Dobrzyń.
Przedsięwzięcie	Promenada nadrzeczna oraz centrum obsługi turystyki wodnej i ośrodek wypoczynku świątecznego.
Założenia programowe	Promenada nadrzeczna oraz centrum obsługi turystyki wodnej i ośrodek wypoczynku świątecznego: miejski ciąg spacerowy wzdłuż Drwęcy, tereny rekreacji przywodnej z plażą i kąpieliskiem – w nawiązaniu do istniejącego pola namiotowego oraz projektowanego centrum turystyki wodnej. Obiekty przeznaczone zarówno dla obsługi mieszkańców miasta (ciąg spacerowy), jak również do obsługi wędrownych form turystyki wodnej na Drwęcy (głównie spływy kajakowe).
Lokalizacja. Ogólna charakterystyka terenu	Obiekty położone na terenie miasta wzdłuż Drwęcy, w sąsiedztwie części staromiejskiej po obu stronach rzeki, a na pozostałych odcinkach po jednej stronie rzeki.
Opis projektu	Promenada nadrzeczna: ciąg spacerowy, oświetlenie, zabezpieczenie zejść do rzeki, elementy małej architektury (ławki, kosze na śmieci). Centrum obsługi turystyki wodnej i ośrodek wypoczynku świątecznego, program zagospodarowania: pole namiotowe (obiekt istniejący), plaża piaszczysta i trawiasta, kąpielisko z pomostem drewnianym, ławki, sanitariaty, kosze na śmieci, wiata, zadaszenie, punkt obserwacyjny – miejsce dla ratownika wodnego, krąg taneczny – podium (arena), zagospodarowany plac zabaw dla dzieci (piaskownice, drabinki, przepłotnie itp.), sezonowy punkt gastronomiczny, parking dla samochodów osobowych.
Elementy obsługi	Promenada nadrzeczna – obiekt pod nadzorem komunalnych służb miejskich. Punkt ratownictwa wodnego. Pole namiotowe – recepcja. Obsługa sezonowego punktu gastronomicznego i parkingu.
Charakterystyka proponowanego produktu turystycznego	Spacery. Formy rekreacyjne. Wypoczynek nadwodny, kąpiele, formy rekreacyjno-plażowe. Miejsce do organizacji imprez plenerowych. Miejsca zabaw dla dzieci
Planowane wykorzystanie	Promenada – całoroczne spacery i formy rekreacyjne. Centrum obsługi – obiekt sezonowy.

Źródło: jak w tabeli 1.

Na obszarze powiatu obecnie niewystarczające jest zagospodarowanie turystyczne dróg. Funkcję bezpośredniej obsługi ruchu turystycznego pomiędzy powiatem a Pojezierzem Mazurskim (tranzyt turystyczny). Na odcinku Golub-Dobrzyń – Rypin istnieje możliwość lo-

kalizacji motelu w miejscowości Bocheniec (gmina Radomin). Decydują o tym nie tylko dogodne warunki fizjograficzne, ale także atrakcyjne przyrodniczo otoczenie. Dodatkowym elementem zagospodarowania powinny być punkty widokowe pozwalające na obserwację doliny Drwęcy oraz odpoczynek podczas podróży. W punktach tych celowa jest ponadto organizacja obiektów gastronomicznych serwujących potrawy regionalne i lokalne (Kowalczyk 2005).

Tabela 7

Priorytetowe inwestycje i przedsięwzięcia turystyczne w miejscowości Bocheniec w gminie Radomin

Miejscowość	Bocheniec, gmina Radomin.
Przedsięwzięcie	Motel.
Założenia programowe	Obiekt (20 miejsc noclegowych całorocznych) przeznaczony do obsługi ruchu drogowego, w tym tranzytu turystycznego na trasie drogowej Kowalewo Pom. (od drogi krajowej Poznań – Toruń – Brodnica – Olsztyn) – Golub-Dobrzyń – Rypin – Pojezierze Mazurskie.
Lokalizacja. Ogólna charakterystyka terenu	Teren lokalizacji motelu położony przy drodze Kowalewo Pom. – Golub-Dobrzyń – Rypin – Pojezierze Mazurskie, w niedalekiej odległości od rzeki Drwęcy, w sąsiedztwie dużego kompleksu leśnego, o dużym urozmaiceniu rzeźby terenu związanym z położeniem w strefie krawędziowej doliny Drwęcy (liczne punkty widokowe).
Opis projektu	Obiekt całoroczny na 20 miejsc noclegowych. Gastronomia. Parking na samochody osobowe oraz TIR-y. Miejsce rekreacyjne w sąsiedztwie motelu: ławki i stoły do spożywania posiłków, oświetlenie, zadaszenie, miejsca odpoczynkowe z zadaszeniem, kosze (oraz kontener) na śmieci. Sanitariaty. Tablice informacyjne. Plansza sytuacyjna z mapą okolicy. Informacje dotyczące walorów i zagospodarowania turystycznego w powiecie golubsko-dobrzyńskim.
Elementy obsługi	Recepcja motelu oraz parkingu.
Charakterystyka proponowanego produktu turystycznego	Noclegi dla pasażerów drogowego ruchu tranzytowego osobowego i ciężarowego.
Planowane wykorzystanie	Obiekt całoroczny.

Źródło: jak w tabeli 1.

Na analizowanym obszarze istnieje możliwość budowy wielofunkcyjnych obiektów obsługi różnych form turystyki pobytowej oraz krajoznawczej. Należy podkreślić, że funkcje szkoleniowe obiektu mogą zostać uzupełnione w nawiązaniu do zakresu działania Centrum Edukacyjne Wilga w Górnicy. Obecnie w obiekcie organizowane są: warsztaty ekologicz-

no-przyrodnicze o różnej tematyce, np: wartości kulturowe Górzna, walory Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego, formy ochrony przyrody w Polsce, fauna i flora Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego, życiodajna woda, ekologia zwierząt i roślin. Oba opisywane ośrodki powinny współdziałać i uzupełniać swoje oferty produktów turystycznych i edukacyjnych.

Tabela 8

Priorytetowe inwestycje i przedsięwzięcia turystyczne w miejscowości Zbójno w gminie Zbójno

Miejscowość	Zbójno, gmina Zbójno.
Przedsięwzięcie	Ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowy.
Założenia programowe	Adaptacja istniejącego obiektu (pałac) oraz zagospodarowanie terenu pod kątem budowy wysokostandardowego, całorocznego ośrodka szkoleniowo-wypoczynkowego (domu pracy twórczej lub zespołu konferencyjno-rekreacyjnego), z wykorzystaniem środków pomocowych Unii Europejskiej.
Lokalizacja. Ogólna charakterystyka terenu	Obiekt położony w Zbójnie na obszarze o urozmaiconej rzeźbie terenu, przy drodze Rypin – Zbójno – Kikół – Lipno. W sąsiedztwie znajduje się jez. Ruduskie (Wojnowskie) o powierzchni 48,7 ha II kategorii atrakcyjności turystycznej. Teren położony w granicach obszaru chronionego krajobrazu „Drumliny Zbójeńskie”. W sąsiedztwie znajdują się drumliny – unikalne formy działalności lodowcowej.
Opis projektu	Adaptacja istniejącego pałacu z proponowanym następującym programem zagospodarowania: 1) całoroczny ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowy (obiekt konferencyjny, dom pracy twórczej) z zapleczem gastronomicznym na 50 osób, 2) sektor rekreacyjny (zieleń parkowa) oraz rekreacyjno-plażowy nad położonym na zachód jeziorem.
Elementy obsługi	Zespół hotelowo-gastronomiczny z elementami rekreacyjnymi. Współpraca z innymi obiektami noclegowymi zlokalizowanymi w regionie, w tym zwłaszcza w powiecie golubsko-dobrzyńskim – ze szczególnym uwzględnieniem imprez odbywających się na zamku w Golubiu-Dobrzyniu.
Charakterystyka proponowanego produktu turystycznego	Pobyty szkoleniowe, wypoczynkowe, okolicznościowe, naukowe itp. o różnorodnym charakterze, głównie rekreacyjnym i wypoczynkowym. Konferencje. Imprezy edukacyjne i oświatowe.
Planowane wykorzystanie	Obiekt całoroczny.

Źródło: jak w tabeli 1.

Rezydencjonalne działki letniskowe na najbardziej atrakcyjnych turystycznie i przyrodniczo obszarach cieszą się coraz większym zainteresowaniem potencjalnych inwestorów.

Mimo wysokich cen oferowanych działek w organizowanych przetargach uczestniczą kupcy, których zachęca nie tylko korzystna lokalizacja, ale przede wszystkim możliwość indywidualnego wykorzystania i zagospodarowania, a docelowo zmiany funkcji z turystycznej na mieszkaniową (Kowalczyk 1994).

Tabela 9

Priorytetowe inwestycje i przedsięwzięcia turystyczne w miejscowości Wojnowo w gminie Zbójno

Miejscowość	Wojnowo, gmina Zbójno.
Przedsięwzięcie	Zabudowa letniskowa w formie rezydencji.
Założenia programowe	28 rezydencji letniskowych – inwestorzy prywatni z całej Polski. W planie zagospodarowania przestrzennego gminy – obszar o funkcji turystyczno-rekreacyjnej. W gestii zarządu gminy: modernizacja drogi dojazdowej na wschodnim brzegu jeziora. W gestii zrzeszenia inwestorów: budowa oczyszczalni ścieków. Pozostałe elementy uzbrojenia terenu – gmina Zbójno z współudziałem inwestorów.
Lokalizacja. Ogólna charakterystyka terenu	Teren położony nad jez. Ruduskim (Wojnowskim). Jezioro o powierzchni 48,7 ha II kategorii atrakcyjności turystycznej. Teren położony w granicach obszaru chronionego krajobrazu „Drumliny Zbójeńskie”. Ogromne zróżnicowanie form rzeźby terenu z deniwelacjami przekraczającymi 40 m pomiędzy poziomem jeziora a górnym poziomem części wysoczyznowej. W sąsiedztwie znajdują się drumliny – unikalne formy działalności lodowcowej. Dogodny dojazd od drogi Rypin – Zbójno – Kikół – Lipno.
Opis projektu	Działki letniskowe rezydencjonalne o powierzchni nie mniejszej niż 0,5 ha. Obiekty zabudowy letniskowej o wysokim standardzie. Zieleń ozdobna. Architektura nawiązująca do budownictwa regionalnego.
Elementy obsługi	Obiekt położony w sąsiedztwie istniejących pojedynczych elementów zabudowy letniskowej. Dla celów obsługi proponowanej zabudowy letniskowej konieczność budowy zaplecza rekreacyjnego: plaża i kąpielisko nad jeziorem. Inne tereny rekreacyjne w sąsiedztwie – po odpowiednich uzgodnieniach – powinny być wykorzystywane przez użytkowników omawianych działek letniskowych.
Charakterystyka proponowanego produktu turystycznego	28 działek letniskowych pod rezydencje letniskowe.
Planowane wykorzystanie	Obiekty sezonowe, z możliwością wykorzystania całorocznego. Docelowo obiekty zabudowy mieszkaniowej.

Źródło: jak w tabeli 1.

Program promocji inwestycji turystycznych w powiecie golubsko-dobrzyńskim

Program promocji inwestycji turystycznych zachęca inwestorów do zrealizowania obiektów. Zakłada się, że promocja będzie prowadzona na szczeblu powiatowym z koniecznym jej włączeniem do promocji regionalnej, a także krajowej i zagranicznej.

Podstawowym rynkiem inwestycji turystycznych dla powiatu golubsko-dobrzyńskiego – podobnie jak w przypadku produktu turystycznego – są przede wszystkim ośrodki miejskie położone w sąsiedztwie, a mianowicie: Golub-Dobrzyń, Toruń, Grudziądz, Bydgoszcz, Włocławek oraz mieszkańcy Warszawy, Łodzi i Śląska. Do tego rynku należy także włączyć miłośników przyrody.

Bardzo ważnym rynkiem inwestycji turystycznych dla powiatu są kraje Unii Europejskiej, zwłaszcza Niemcy, Holandia i Francja. Na tych rynkach powinna skupiać się zasadnicza działalność promocyjna, w celu szukania inwestorów dla budownictwa letniskowe typu rezydencjonalnego, planowanego zagospodarowania szlaku wodnego Drwęcy, ośrodków turystyki konnej itp.

W promocji inwestycji turystycznych powiatu proponuje się stosowanie następujących narzędzi: targi inwestycyjne, targi i giełdy turystyczne, wydawnictwo promocyjne w formie katalogu i płyty CD, internet, prasa turystyczna, dzienniki o zasięgu ogólnopolskim, popularne tygodniki.

W przypadku targów inwestycyjnych ważny jest udział w najważniejszych imprezach krajowych, takich jak:

- „Silesia” – Forum Inwestycyjne w Katowicach,
- Targi „InvestCity” w Poznaniu,
- „Apartamenty i Rezydencje” – Targi Nieruchomości Ekskluzywnych w Warszawie,
- „Wiatr i Woda” – Targi Żeglarstwa, Sportów Wodnych i Rekreacji w Warszawie,
- „Boatshow” – Targi Żeglarstwa i Sportów Wodnych w Łodzi.

Dla inwestycji turystycznych w powiecie golubsko-dobrzyńskim ważny powinien być także udział w targach inwestycyjnych zagranicznych, szczególnie na terenie Niemiec. Promocję inwestycji turystycznych można też prowadzić w czasie *study tours* dla dziennikarzy organizowanego w ramach promocji produktu turystycznego. Jednym z najważniejszych zagadnień w zakresie promocji inwestycji jest wprowadzenie odpowiednich udogodnień i zachęt dla inwestorów. Mogą to być dla przykładu:

- wprowadzanie przez zarządy poszczególnych gmin powiatu dogodnych płatności i form sprzedaży nieruchomości i gruntów – w stosunku do cen na innych równie atrakcyjnych turystycznie terenach Polski (wymaga to przeprowadzenia odrębnej, specjalistycznej analizy);

- sprawny system informacji i rezerwacji turystycznej zorganizowany przez Golubsko-Dobrzyńskie Centrum Turystyki – zapewniające skuteczny kanał dystrybucji produktu turystycznego kreowanego na terenie powiatu, co m. in. przyczyni się do odpowiedniego wzrostu ruchu turystycznego zapewniającego, że projekty inwestycyjne będą miały dużą szansę sukcesu.

Podsumowanie

Mimo że opracowane zostały odpowiednie mierniki atrakcyjności turystycznej i atrakcyjności inwestycyjnej (Rapacz 2000), to operacyjne programy rozwoju turystyki stanowią stosunkowo niewielką grupę opracowań w dziedzinie planowania turystycznego. Jedną z przyczyn jest wymagana duża szczegółowość tych prac, przez co mają one charakter operacyjny i programowy.

W niniejszym artykule przedstawiono szczegółową charakterystykę oraz koncepcję zagospodarowania turystycznego wybranych obiektów gospodarki turystycznej w miastach i gminach powiatu golubsko-dobrzyńskiego. Są to obiekty, które powinny znaleźć się w planach zagospodarowania przestrzennego poszczególnych miast i gmin.

W poszczególnych gminach w powiecie golubsko-dobrzyńskim występuje znaczne zróżnicowanie jeśli chodzi o liczbę istniejących i planowanych elementów zagospodarowania turystycznego. Dotyczy to zarówno elementów istniejących, projektowanych w planach zagospodarowania przestrzennego oraz proponowanych do wprowadzenia do planów. Największa liczba istniejących elementów zagospodarowania turystycznego występuje w gminach Golub-Dobrzyń (31) i Ciechocin (27). Najwięcej elementów zagospodarowania turystycznego projektowanych w planach występuje w gminie Golub-Dobrzyń (15), a proponowanych do wprowadzenia do planów w gminie Zbójno (20).

Operacyjne programy rozwoju turystyki w szczególności dotyczą takich planowanych funkcji turystycznych, jak: zabudowa letniskowa i rezydencjonalna, ośrodek turystyki przyrodniczej, ośrodek turystyki konnej, promenada nadrzeczna oraz centrum obsługi turystyki wodnej i ośrodek wypoczynku świątecznego, motel, ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowy.

Bibliografia

- Gordon G.L. (1998), *Strategiczny plan dla gminy. Jak osiągnąć sukces*, Agencja Rozwoju Komunalnego, Warszawa.
- Kornak A.S. (1997), *Jak gospodarować w regionach, gminach, miejscowościach turystycznych i uzdrowskich*, Comer, Toruń.
- Kowalczyk A. (1994), *Geograficzno-społeczne problemy zjawiska drugich domów*, Uniwersytet Warszawski, Warszawa.

- Kowalczyk A. (2005), *Turystyka kulinarna – ujęcie geograficzne*, „Turyzm”, nr 15, z. 1-2, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Kurek W. (red.) (2007), *Turystyka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Pisarska B. (2006), *Możliwości edukacji przyrodniczo-kulturowej na obszarach chronionych w Polsce*, „Turyzm”, nr 16, z. 1, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Rapacz A. (2000), *Możliwości i sposoby oceny atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej regionów turystycznych*, (w:) Boruszczak M. (red.), *Polityka samorządu terytorialnego w dziedzinie turystyki*, Gdańsk.
- Rohrscheidt von A.M. (2008), *Turystyka kulturowa. Fenomen, potencjał, perspektywy*, Gnieźnieńska Wyższa Szkoła Humanistyczno-Menedżerska „Millenium”, Gniezno KMB.
- Szwichtenberg A. (red.) (2007), *Działania w trybie partnerstwa publiczno-prywatnego na rzecz rozwoju gospodarki turystycznej gmin przy wykorzystaniu środków Unii Europejskiej*, Strasbourg-Koszalin.

Operational Programme of Development of Tourism in the Golub-Dobrzyń District

Summary

The aim of the paper is to identify and to assess the possibilities of tourism development in the Golub-Dobrzyń District. On the basis of the conducted analysis the concept of tourist development was presented in the article as an operative program of tourism development.

In the paper they were presented: kind of planned activity, program assumptions, location and the general characteristics of the investigated area, description of the project, planned tourist service elements, the characteristics of the proposed tourist product and the planned purpose of an object.

The main research method were field studies. They concerned the estimation of the tourist attraction and the investment value of the spatial objects in aspect of tourism development in the investigated district. The main result of the study that can be useful for practical purposes is a description of individual tourist service places and objects. As a theoretical conclusions of the study the method of assessment of: 1. tourism development conditions and 2. ways of tourist management of a district as a spatial object were presented.

Key words: operative program of tourism development, the Golub-Dobrzyń District.